Raadsinformatiebrief

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp: Voortzetting Opvang Oekraïners in Rozendaal (GOO OOR)

Adviseur : R. Berendsen
Portefeuillehouder : E. Weststeijn
Datum : 10 december 2024

Aan de Raad
In deze brief stellen wij u op de hoogte van het besluit van het college van B&W van 10 december 2024 over de voortzetting van onze gemeentelijke opvanglocatie voor Oekraïners (GOO) 'De Bosrank'. We nodigen u desgewenst uit om op dit collegebesluit te reflecteren in de commissie- en/of raadsvergadering of in een separaat overleg in kleinere kring.

We blikken in paragraaf 1 kort terug op het proces rond de opvang van ontheemde Oekraïners in ons dorp tot dusverre. In paragraaf 2 beargumenteren we waarom we als college menen de GOO voort te kunnen zetten tot begin maart 2026. In paragraaf 3 duiden we de risico's voor 2025 en 2026. In de slotparagraaf schetsen we ter informatie het wettelijk kader.

1. Besluit en proces
1.1 Eerste fase GOO: april 2023 – oktober 2024
Op 31 januari 2023 heeft het college van B&W besloten om een gemeentelijke opvanglocatie voor Oekraïners (GOO) te realiseren op een perceel aan de Del, van 1 april 2023 tot 1 oktober 2024. Op de locatie, later 'De Bosrank' genoemd, is plek voor 55 Oekraïense vluchtelingen. Dit besluit is op 1 februari 2023 met de gemeenteraad gedeeld. Vervolgens is dit in een aantal sessies met inwoners besproken. Gedurende deze eerste 18 maanden is de gemeenteraad frequent geïnformeerd, via raadsinformatiebrieven en mondeling in de raadsvergaderingen.

1.2 Tweede fase GOO: oktober 2024 – maart 2026
Op 25 april 2024 heeft het college van B&W besloten de GOO te continueren tot in ieder geval 4 maart 2025, een verlenging van 6 maanden. Dit besluit is genomen omdat er vanuit de rijksoverheid nadrukkelijk is verzocht om bestaande opvanglocaties zo veel als mogelijk langer open te houden. Dit besluit is via een raadsinformatiebrief met de raad gedeeld en besproken in de raadsvergadering van 7 mei 2024. Aan dit besluit ging een intensief heroriëntatieproces vooraf, waarin in- en externe stakeholders betrokken zijn. Inwoners zijn geconsulteerd via een enquête en dialoogsessies. Uit dit proces kwam bij alle stakeholders als overheersende sentiment begrip en draagvlak voor het voortzetten van de opvang naar voren.[1] In datzelfde besluit van 25 april 2024 heeft het college aangegeven onder voorwaarden de GOO met een extra jaar door te willen zetten, tot 4 maart 2026. De belangrijkste voorwaarde vormde *"voldoende zekerheid over de continuering van de financiële tegemoetkoming door het Rijk"*.

In de collegevergadering van 10 december 2024 heeft het college gesproken over de impact van het voortzetten van in het algemeen en over de mate waarin voldaan wordt aan de voorwaarden in het bijzonder. Na zorgvuldige afweging heeft het college besloten de opvang onder gelijkblijvende omstandigheden te willen continueren tot begin maart 2026. Daarmee blijven we als Rozendaal een bijdrage leveren aan de opgave voor de opvang van Oekraïense oorlogsvluchtelingen.

[1] Zie de raadsinformatiebrief 'Nieuw besluit heroriëntatie Opvang Oekraïners in Rozendaal (OOR)', 25 april 2024.

2. Argumenten om de GOO tot maart 2026 open te houden

2.1 De noodzaak voor opvang is onverminderd hoog.

Op dit moment kunnen bijna 93.000 vluchtelingen uit Oekraïne terecht in een GOO. De bezettingsgraad is 99,4%.[2] Met het oog op de hoge bezettingsgraad en de nog altijd voortdurende oorlog is de opgave per 1 januari 2025 verhoogd naar 120.000 opvangplekken. De opgave voor de provincie Gelderland is om uiterlijk 1 januari komend jaar 15.358 gemeentelijke opvangplaatsen te realiseren.[3] De regio Gelderland-Midden, waar Rozendaal deel van uitmaakt, is verantwoordelijk voor 4.634 plekken. Gelderland-Midden is opgesplitst in de subregio Arnhem (tien gemeenten, waaronder Rozendaal) en de subregio FoodValley. Onderstaande tabel toont de opgave voor de beide subregio's.

	Opgave subregio per 01-01-2025	Realisatie per 25-10-2024	Verwachte realisatie per 01-01-2025	Verwachte realisatie per 01-01-2026
Subregio Arnhem	2.863	2.333 (81%)	2.298 (80%)	1.382 (48%)
Subregio FoodValley	1.771	1.210 (68%)	1.322 (75%)	900 (51%)

We zien dat de subregio Arnhem voor ca. 80% aan de opgave voldoet, nu én per begin 2025. Begin 2026 zakt dit naar onder de 50%. Dit heeft deels te maken met het feit dat de meeste GOO's (ook Rozendaal) in verband met de tijdelijke financiering voor een kortdurende periode beschikbaar zijn gesteld. Bij de aantallen voor 2026 is uitgegaan van de lopende afspraken en contracten. De verwachting bestaat dat deze contracten deels verlengd kunnen worden.

Als we een verdere uitsplitsing maken, zien we dat we in de subregio Arnhem deze zomer (1 juli 2024) nog 3.135 Oekraïense vluchtelingen opving. Door het sluiten van een aantal locaties daalt dit aantal per 1 januari 2025 naar verwachting naar 2.466[4]. Per januari 2025 is de opgave 2.863 voor onze subregio. De tien gemeenten zijn er samen verantwoordelijk voor om aan deze opgave te voldoen. Daarbij is de bijdrage van Rozendaal relevant, zie de onderstaande tabel.[5]

Gemeenten subregio Arnhem	Opgave Oek. per 01-01-2025	Realisatie Oek. per 01-01-2025
Arnhem	976	720
Doesburg	103	100
Duiven	182	190
Lingewaard	308	284
Renkum	219	227
Rheden	288	313
Rozendaal	50	55
Westervoort	125	141
Zevenaar	295	306
Totaal subregio	**2.863**	**2.466**

2.2 Het Europees wettelijk kader is verlengd tot maart 2026.

De vorige Staatssecretaris van JenV deed in november 2023 al de oproep om opvang voor een langere periode te realiseren, in ieder geval tot maart 2026. Op dat moment gold de onderliggende Europese Tijdelijke Richtlijn (RTB) nog tot begin maart 2025. Deze zomer is de RTB met een jaar

[2] Stand eind november 2024. Zie: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/opvang-vluchtelingen-uit-oekraine/cijfers-opvang-vluchtelingen-uit-oekraine-in-nederland.

[3] De provinciale opgave is verdeeld over de veiligheidsregio's Noord- en Oost- Gelderland (6.534 te realiseren plekken), Gelderland-Midden (4.634 plekken) en Gelderland-Zuid (4.190 plekken). Bron: *'Plan Asielopvang Gelderland 2025-2026',* Provinciale regietafel (PRT) migratie & integratie provincie Gelderland, 29 oktober 2024.

[4] Dit aantal is niet constant: op meerdere plekken wordt nog gesproken over verlenging en/of zijn nieuwe locaties in onderzoek. Dit is de reden van de afwijking tussen het verwachte aantal voor de subregio in het Provinciale plan (2.298) en het verwachte aantal waar de subregio Arnhem op dit moment zelf van uitgaat (2.466).

[5] Stand 1 oktober, ontleend aan het Plan van Aanpak subregio Arnhem.

verlengd, tot en met 4 maart 2026. Hierdoor kunnen vluchtelingen uit Oekraïne een jaar langer in EU-lidstaten verblijven.[6]

2.3 De bekostiging biedt voldoende helderheid en zekerheid tot en met 4 maart 2026.
Gemeenten die Oekraïense vluchtelingen opvangen krijgen sinds 2022 een vergoeding vanuit de Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne (BooO). Het uitgangspunt van deze regeling is *"dat gemeenten geen financieel nadeel ondervinden van de opvang van ontheemden uit Oekraïne en dat de bekostiging bijdraagt aan het creëren van voldoende opvangplekken door financiële drempels weg te nemen"*[7] In april 2024, bij het besluit van het college om de opvang open te houden tot begin maart 2025, bestond nog onzekerheid over de continuering van de BooO ná maart 2025. Ook waren er onduidelijkheden over de systematiek, met name of gemeenten gecompenseerd zouden blijven worden voor het deel van de kosten bóven de normkosten. De meest recente informatie vanuit het Kabinet aan de Tweede Kamer biedt de duidelijkheid die ook wij in Rozendaal nodig hebben: de BooO blijft van kracht en gemeenten krijgen de onderbouwde daadwerkelijke kosten net als in de voorgaande jaren één op één volledig vergoed.

2.4 Vergoeding blijft plaatsvinden op basis van werkelijke kosten.
De BooO bevat normbedragen per dag per gerealiseerde plek voor de GOO. De normbedragen worden jaarlijks herijkt op basis van kostprijsonderzoek. Daarmee blijft de vergoeding zo veel mogelijk aansluiten bij de werkelijke kosten. In het meest recente kostprijsonderzoek (zomer 2024) zijn ook de kosten die gemeenten (gaan) maken voor het heffen van een eigen bijdrage en het verplicht inhouden van leefgeld meegenomen. Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van het normbedrag.

Jaar	Normbedrag per GOO-plek
2022	€ 100
2023	€ 83
2024	€ 61
2025	€ 44

Een opvangplek op 'De Bosrank' kost op dit moment € 67 per dag. In de brief van de minister aan de Tweede Kamer staat de volgende – voor onze gemeente cruciale – zin: *"De uitzonderingsbepaling blijft in stand, waarbij gemeenten werkelijke kosten per gerealiseerde plek per dag kunnen declareren indien zij niet uitkomen met het normbedrag."* Ambtelijke contacten bevestigen deze lijn.[8]

2.5 Contractueel is verlenging mogelijk.
Ten behoeve van 'De Bosrank' zijn diverse huurcontracten (grond, opstallen etc.) en contracten met personeel gesloten. Voor alle contracten is ofwel bij de eerdere besluitvorming al de optie tot verdere verlening opgenomen, of worden de komende weken aanvullende overeenkomsten opgesteld. Alle contracten worden gewogen op o.a. de aanbestedingswet en het effect van de Wet DBA (Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties). Per november 2024 vullen we de functie van gemeentelijk coördinator in via de gemeente Rheden. De afspraken hierover zijn vastgelegd in een addendum op de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Rheden. Deze samenwerking maakt de invulling van deze rol kwalitatief sterker en minder kwetsbaar.

[6] Zie: https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/06/25/verlenging-richtlijn-tijdelijke-bescherming-tot-en-met-4-maart-2026.
[7] Zie de 'Verzamelbrief opvang Oekraïne' van de minister voor Asiel en Migratie aan de Tweede Kamer dd. 13 november 2024, via https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2024Z18319&did=2024D43792, p./ 1.
[8] Verzamelbrief opvang Oekraïne, 13 november 2024, p. 3.

2.6 Er is voldoende organisatorische draagkracht.
De projectorganisatie staat stevig. Locatiemanagement, woonbegeleiding en de aansturing van het project is stabiel. Voor de interne organisatie levert de aansturing en ondersteuning van de projectorganisatie een beheersbare extra werklast op. Meerwerk wordt maximaal meegenomen in de declaratie naar het Rijk. Vanuit organisatieperspectief is er derhalve geen belemmering om de opvang na maart 2025 voort te zetten.

2.7 De situatie op locatie is rustig en beheersbaar.
De situatie op de opvanglocatie is rustig. Het aantal incidenten is sinds de start in 2023 in totaal nog altijd op twee handen te tellen. Incidenten zoals ruzies tussen bewoners of alcoholmisbruik spelen zich vooral binnen de locatie af, met geen/nauwelijks uitstraling op de directe omgeving. Het aantal geregistreerde klachten vanuit de omgeving staat sinds de opening in april 2023 op vier stuks, gerelateerd aan (geluids)overlast. In het geval van een klacht neemt de locatiemanager direct persoonlijk contact op en wordt bekeken op welke wijze ingegrepen moet worden en hoe overlast in de toekomst voorkomen kan worden. Omwonenden tonen zich over het algemeen tevreden met de gang van zaken. Wij concluderen dat de situatie op de locatie geen belemmering vormt om de opvang te continueren.

3. Kanttekeningen en risico's
3.1 Groei in inwoners leidt tot hogere druk op voorzieningen in met name het sociaal domein. De kosten die hiermee samenhangen worden niet binnen de BooO vergoed.
Met 55 plekken vangt de gemeente Rozendaal procentueel veel Oekraïense vluchtelingen op. Het leidt tot een (tijdelijke) toename van ons inwoneraantal van bijna 3%, waar dat voor veel andere gemeenten nog geen 0,5% is. Deze nieuwe inwoners kunnen – net als alle andere Rozendalers – een beroep doen op diverse voorzieningen en regelingen. Waar alle directe projectkosten van de opvang vergoed worden, is inmiddels duidelijk dat dit *niet* geldt voor dergelijke gevolgkosten. Lange tijd verkeerden wij – op basis van de voortdurende communicatie 'dat gemeenten niet op de opvang zouden hoeven toeleggen' – dat we ook deze gevolgkosten volledig vergoed zouden krijgen. Begin 2024 werd ons duidelijk dat dit niet het geval is.

We zien het nadelig effect hiervan het sterkst in het sociaal domein. Daarin moeten we rekening houden met kosten vanuit de Wmo 2015 en de Jeugdwet, en met de uitvoering van het basistakenpakket Jeugdgezondheidszorg/Publieke gezondheid (via de VGGM). Deze kosten drukken op het budget sociaal domein van onze gemeente. De meeste andere gemeenten hebben dit probleem niet, omdat zij sinds de start van de opvanglocaties vanaf eind februari 2022 over hebben gehouden op het toen nog veel ruimere normbedrag. Het overschot zetten gemeenten onder andere in om specifieke meerkosten in zorg te dekken. Nu het normbedrag steeds verder daalt en de financiële positie van gemeenten in het algemeen meer onder druk staat, is duidelijk dat ook andere (en grotere) gemeenten bij het Rijk aandacht vragen voor dit nadelig effect, dat zich niet alleen voordoet op jeugdhulp en -zorg, maar ook op bijvoorbeeld passend onderwijs en doelgroepenvervoer. Onze inzet is er – met andere gemeenten en via de VNG – maximaal op gericht om dit soort gevolgeffecten van opvang van de Oekraïners te agenderen bij het Rijk.

Daarnaast zijn we nog altijd in overleg met het Rijk over de voor Rozendaal concrete nadelige uitwerking, gericht op een passende oplossing. We hebben medio oktober een overzicht van de gemaakte zorgkosten gedeeld met het ministerie van Asiel en Migratie (sinds 2 juli 2024 ingesteld voor deze taak). Binnen dit ministerie wordt op basis hiervan beoordeeld op welke wijze de huidige regelingen niet toereikend zijn en op welke wijze hiervoor een eventuele compensatie kan worden gerealiseerd.

3.2 De gevolgkosten zijn tot nu toe op te vangen binnen reguliere budgetten.

In onderstaande tabel zijn de gevolgkosten weergegeven die we hebben kunnen achterhalen voor 2023 en 2024 (tot en met Q3).

Kostensoort	2023	2024	Toelichting
Reguliere kosten JGZ (via VGGM)	€ 7.500	Nog onbekend	- Vaccinaties (rijksvaccinatieprogramma) - Prenatale screening - Zorg 0-4 jaar consultatiebureau
Kosten (specialistische) (jeugd)hulp en ondersteuning	€ 23.500	€ 45.000	- Trauma-sensitieve begeleiding en ondersteuning - Dagbesteding (multi gedragsproblematiek en lvb) - Jeugdbescherming (verplichte ondertoezichtstelling) - Jeugdhulpverlening meervoudige problematiek - Ambulante begeleiding
Totaal	**€ 41.000**	**€ 57.000**	

Het Rijk vergoedt dit type (gevolg)kosten niet één op één. Wel heeft het Rijk een vergoedingsregeling voor toegenomen zorgkosten als gevolg van de opvang van Oekraïners (decentralisatie-uitkering Meerkosten Oekraïne sociaal domein). Deze vergoeding bedraagt voor Rozendaal ca. € 5.000 en is daarmee niet toereikend, zeker niet wanneer maatwerkvoorzieningen in bijvoorbeeld jeugdhulp aan de orde zijn.

Dit betekent dat de kosten die niet gedekt kunnen worden uit de eerder genoemde uitkering gedekt moeten worden uit de reguliere budgetten voor Wmo en Jeugd. De reguliere budgetten voor 2024 Wmo en Jeugd bedragen in totaal € 820.000. Bij het opstellen van de tweede Turap 2024[9] was nog geen sprake van overschrijding van reguliere budgetten. Wanneer aan het einde van 2024 wel sprake is van een overschrijding, dient deze gedekt te worden uit de reserve sociaal domein ter hoogte van € 368.000.

De toegenomen kosten in het sociaal domein zullen op langere termijn wel leiden tot een hogere uitkering in het gemeentefonds. Deze beweegt immers altijd (met vertraging) mee met het hogere inwoneraantal en het hogere aantal jongeren.

Door het besluit van het college om de opvanglocatie voort te zetten, zullen gevolgkosten als gevolg van ons toegenomen inwoneraantal een onzekere factor blijven. Het college acht dit, gegeven de meerkosten in 2023 en 2024, een acceptabel risico. We zullen via de P&C-cyclus de raad ook in 2025 en Q1 2026 informeren over de werkelijke kosten.

4. Wettelijk kader

4.1 Van Staatsnoodrecht naar Tijdelijke Wet opvang ontheemden

Lange tijd gold vormde het Staatsnoodrecht het wettelijk kader voor de besluitvorming over de opvang van Oekraïense ontheemden. Op basis daarvan was de burgemeester beslissingsbevoegd. In Rozendaal hebben we er vanaf de start voor gekozen om de beslissingen over de opvang door het college te laten nemen. We liepen daarmee vooruit op de (lang aangekondigde) wet die dit formeel regelt. Sinds 24 juni 2024 is de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne in werking getreden. Deze geeft het college de zorgplicht voor de (im)materiële opvang van ontheemden uit Oekraïne.[10]

4.2 Rol van de gemeenteraad

Het college hecht waarde aan de steun van de raad voor de besluit die we rond de GOO nemen. Juist daarom informeren we al vanaf de start de raad intensief en zijn we regelmatig in gesprek gegaan over de GOO. De raad heeft in het proces van de heroriëntatie begin dit jaar aangegeven dat ze het besluit over eventuele continuering bij voorkeur langs formele route (dus cf. de wet) laat verlopen.

[9] Zie het raadsvoorstel TURAP 2, 19 november 2024, geagendeerd voor de raadsvergadering van 10 december 2024.
[10] Zie: https://wetten.overheid.nl/BWBR0049876/2024-06-27. Art. 2 behandelt de taaktoedeling.

Ook over de verdere verlenging van 4 maart 2025 naar 4 maart 2026 wil het college u goed informeren. In de komende tijd is alle gelegenheid om op dit besluit te reflecteren. Dat kan in de raad van 17 december 2025 en/of in de raad van 11 februari 2025, of op een in overleg nader te bepalen moment in de voltallige raad of in kleinere kring.

Het college van burgemeester en wethouders,

Bas Pelgrum,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester